

nje gozdnih proizvodov, dendrometrijo, geodezijo in gozdno gradbeništvo ter lovstvo.

4 SPREMLJAVA PRENOVLJENIH IZOBRAŽEVALNIH PROGRAMOV

Spremljava novega programa bo upoštevala mnenja dijakov, staršev, učiteljev in vseh, ki zaposlujejo abituriente. Želimo si, da bi nam svoje mnenje o pripravljenih programih posredovali vsi tisti, ki menijo, da je srednješolsko izobraževanje v gozdarstvu pomembno za gozdarsko stroko.

V letih, ko ocenjujemo, da je najhujša kriza srednješolskega izobraževanja v gozdarstvu za nami, predstavlja zastavljena naloga pomemben mejnik v strokovnem delu na šoli. Veseli smo dviga povprečnih ocen vpisanih dijakov.

Od uspešnosti spremljanja bosta v naslednjih letih, ko upada številčnost generacij otrok, ki zaključujejo osnovno šolo, odvisna vpis na gozdarsko šolo in prihodnost srednješolskega izobraževanja v gozdarstvu. Drugi, zelo pomemben pogoj za obstoj edine slovenske gozdarske srednje šole pa je sistemska ureditev financiranja šole. V tujini poznajo številne oblike sponzorstva strokovnim šolam, v našem primeru pa se nam vsiljuje občutek, da smo nepotrebni in dragi. Žal se nekaterim izvajalcem del v gozdu še vedno zdi, da je vsaka izobrazba delavcev nepotrebno razkošje.

5 PRIDOBITEV FORMALNE IZOBRAZBE ZA ODRASLE

V zadnjih dvajsetih letih se je v formalno izobraževanje za poklice v gozdarstvu vključilo veliko dijakov, ki so svoje izobraževanje po letu, dveh ali celo treh prekinili. Med odraslimi se pogosto pojavlja tudi potreba po pridobitvi drugega poklica. Na šoli se zadnja leta prilagajamo odraslim z željo, da bi svoje nekoč

začeto izobraževanje tudi zaključili oziroma da bi si pridobili drug poklic. Omogočamo jim pridobitev izobrazbe s samoizobraževanjem. Priznamo jim vse pozitivno opravljene izpite in določimo pogoje za pridobitev poklica. Posamezniki se v samoizobraževanje lahko vključijo kadarkoli med šolskim letom. Koordinator izobraževanja odraslih pomaga odraslim pri komuniciranju z učitelji, ki skladno s katalogi znanj določajo pogoje za opravljanje izpitov in preverjajo njihovo znanje. Za večje zaključene skupine odraslih smo pripravljene organizirati pripravo na izpite in izvedbo izpitov tudi drugod po Sloveniji. Zaključni izpit oziroma poklicno maturo opravljajo odrasli po veljavnih katalogih znanj, na šoli in v rokih, ki so določeni za mladino.

6 ZAKLJUČEK

S sprejetjem javno veljavnih srednješolskih izobraževalnih programov za področje gozdarstva je bilo opravljeno pomembno delo. Z letom 2000 je namreč prenehala veljavnost starih izobraževalnih programov in javno veljavnih programov usposabljanja USO v gozdarstvu. Za pridobitev formalne izobrazbe so tako postavljeni solidni temelji. Seveda ostaja skupna skrb vseh gozdarjev popularizacija formalnega in neformalnega izobraževanja, za šolo pa je najpomembnejša sklenitev dolgoročnega socialnega partnerstva z gozdarskimi institucijami in gozdarskimi podjetji z namenom izboljšanja kakovosti izobraževanja in uspešnosti diplomantov.

Viri

- V: Srednje tehniško izobraževanje, izobraževalni program gozdarski tehnik, 1999.
- V: Srednje poklicno izobraževanje, izobraževalni program gozdar, 2000.
- V: Zbornik - 50 let srednje gozdarske šole, Postojna, 1998.

Poklicne kvalifikacije

Eva ČEČ*

1 UVODNA MISEL

Hiter razvoj delovne tehnologije, slaba izobrazbena struktura delavcev v podjetjih in želja po širitvi možnosti posameznika, da si pridobi poklicno kvalifikacijo,

so pogojevali vključitev naše države v projekt Phare Mocca z naslovom Posodabljanje izobraževalnih programov, razvoj certifikatnega sistema in preverjanje kakovosti v poklicnem izobraževanju za mladino in odrasle. V projektu so poleg naše države sodelovale še Danska, Nemčija in Nizozemska. Rezultate skoraj

* E. Č., prof., SGLŠ Postojna, Tržaška 36, 6230 Postojna, SLO

enoletnega dela je projektna skupina predstavila oktobra lani v Portorožu. V projekt so bili vključeni: Ministrstvo za šolstvo in šport, Ministrstvo za delo, Center RS za poklicno izobraževanje, Gospodarska zbornica Slovenije, Obrtna zbornica in nekatere šole oziroma zavodi s poskusnimi projekti. Projekt je pomenil nadgradnjo temeljev certifikatnega sistema, ki nastajajo od leta 1994.

Vključitev Slovenije v program Phare Mocca je imela jasen namen: zagotoviti kar največjo primerljivost izobrazbenih in kvalifikacijskih standardov s standardi, ki se uporabljajo v državah članicah EU.

2 DOSEDANJI SISTEM IZOBRAŽEVANJA

V socialističnem obdobju smo poznali "priznavanje z delom pridobljenih delovnih zmožnosti". Delovna zakonodaja jih je predvidela, delovne organizacije pa so z internim aktom določile postopek pridobivanja. Te kvalifikacije so bile v izobraževalnem sistemu brez vrednosti. Pogosto je bila pridobitev interne kvalifikacije povezana le z delovnimi izkušnjami. To je bil vzrok za nezaupanje vanjo.

Za področje gozdarstva imamo v Sloveniji na srednji stopnji izobraževanja tri izobraževalne programe: gozdarski tehnik (štiriletni program), gozdar in kmet gozdar (triletna programa). V triletni poklicni program se zadnja leta vpisuje malo dijakov, v program kmet gozdar pa se že nekaj let ni vpisal nihče. Program gozdarski tehnik je postal zadnja leta za mlade zanimivejši, saj z vpisom nimamo več težav. Poleg programov za mladino je strokovni svet sprejel tudi programe usposabljanja za odrasle - USO, ki so udeležencem omogočali pridobitev poklicne kvalifikacije. Z letom 1999 je tem programom potekla veljavnost.

S številnimi tečaji (neformalna oblika izobraževanja) smo v SGLŠ Postojna zaposnjevali vrzel v usposabljanju gozdarskih delavcev, saj se mladi praviloma niso odločali za triletno izobraževanje. Odrasli, ki so neformalne oblike izobraževanja uspešno zaključili, so prejeli ustrežna potrdila. Instrumente za določanje stopnje zahtevanega znanja in sposobnosti smo v tem primeru pripravili izvajalci izobraževanja.

3 POKLICNE KVALIFIKACIJE

V zadnjih dveh letih je v naši državi potekala temeljita prenova poklicnega in strokovnega izobraževanja, ki bo zaključena v tem letu. Prav pri prenovi formalnih izobraževalnih programov se je pokazalo, da s prene-

hanjem veljavnosti programov usposabljanja USO na področju izobraževanja odraslih potrebujemo sistem poklicnih kvalifikacij za področje gozdarstva.

Slovenija sodi med države, ki imajo visoko stopnjo regulacije formalnega poklicnega izobraževanja. To je tesno povezano s sistemom zaposlovanja. Na trgu delovne sile imajo tako veliko več možnosti vsi tisti, ki imajo ustrezno izobrazbo. Možnosti za zaposlovanje delavcev brez ustreznih spričeval se zmanjšujejo. Priznati pa moramo, da je osip na poklicnih šolah še vedno zelo velik (ocenjujejo, da ostaja brez poklicne izobrazbe 30 % vseh, ki so se vključili v katerega od programov).

Bela knjiga o vzgoji in izobraževanju v Sloveniji (MŠŠ, 1995) predstavlja temeljna načela spreminjanja sistema vzgoje in izobraževanja. Med njimi lahko omenimo:

- načelo enotnega sistema poklicnega izobraževanja mladine in odraslih,
- načelo uveljavljanja različnih možnosti za doseganje določene poklica na isti stopnji ter
- načelo možnosti pridobivanja formalne izobrazbe z izpiti.

4 ZAKONSKA OSNOVA ZA PRIPRAVO SISTEMA POKLICNIH KVALIFIKACIJ

V lanskem letu je bil sprejet Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah (Ur. l. RS, 81/2000). Po njem je poklicna kvalifikacija "delovna poklicna oziroma strokovna usposobljenost, ki je potrebna za opravljanje poklica ali posameznih sklopov zadalžitev v okviru poklica na določeni ravni zahtevnosti". S tem je bila postavljena zakonska osnova za pripravo postopka ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij ter odprta pot do bolj prilagodljivega sistema poklicnega izobraževanja, ki se bo lažje prilagajal potrebam trga dela in ki bo tudi stroškovno učinkovitejši. Druga dva temeljna dokumenta sta Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti (Ur. l. RS, 69/1998) in Pravilnik o postopku za pridobitev poklicnih kvalifikacij (Ur. l. RS, 48/1999).

S potrditvijo nacionalnih poklicnih kvalifikacij bomo tudi pri nas uvedli sistem različnih poti za opravljanje iste kategorije poklica ali istega poklica. Odrasli bi lahko v celoti ali po delih dokazovali, da obvladajo predpisane standarde znanj in veščin, ne glede na poti pridobivanja. Preverjanje ni nujno vezano na udeležbo v programu izobraževanja. Certifikat, ki bo dokazo-

val kvalifikacijo za opravljanje dela, bo javna listina. Pristojnosti, povezane s postopkom certificiranja, so prenesene na vladni resor za delo.

Certifikatni sistem bi moral združiti vse socialne partnerje (predvsem delodajalce), zagotavljati enake možnosti vključitve vsem, biti stroškovno učinkovit, biti prilagodljiv in odziven, biti pregleden.

Nacionalno poklicno kvalifikacijo je mogoče pridobiti na štiri načine:

- v formalnem izobraževalnem sistemu,
- z ugotavljanjem, ovrednotenjem in potrjevanjem predhodno pridobljenega znanja in spretnosti na neformalen način, z uporabo portfelja,
- z neposrednim preverjanjem,
- s kombinacijo drugega in tretjega načina.

Za pripravo sistema je potrebno:

- posredovati pobudo za izdelavo poklicnih kvalifikacij; pobudniki so lahko podjetja ali zavodi, društva ali združenja
- izdelati nacionalne poklicne standarde (ti naj bi nadomestili zdajšnje nomenklature poklicev),
- razviti metode ocenjevanja, ocenjevalnih instrumentov in orodij,
- usposobiti ocenjevalce,
- zagotoviti kakovost, nadzor in razviti informacijski sistem na tem področju.

Na ravni države se določijo nacionalni poklicni standardi, po katerih se preverja poklicna kvalifikacija, kriteriji za verifikacijo izvajalcev, določijo se načini, postopki in merila preverjanja, usposobijo se kadri, izberejo strokovnjaki, uvede se nadzor. Programe izpopolnjevanja in usposabljanja ter kataloge standardov strokovnih znanj za pridobitev poklicne kvalifikacije potrjuje minister za delo.

Ministrstvo za delo bo v sodelovanju s socialnimi partnerji poskrbelo za strokovnjake in ocenjevalce ter s posebnim inšpektoratom skrbelo za nadzor izvajanja sistema. Kaže se tudi potreba po nacionalni instituciji kot osrednji strokovni instituciji za področje nacionalnih poklicnih kvalifikacij (projektno sodelovanje s Centrom za poklicno izobraževanje, Državnim izpitnim centrom in Andragoškim centrom).

V izvedenem projektu se je pokazalo, da oblike in metode preverjanja in ocenjevanja znanja in usposobljenosti, ki veljajo za formalne oblike izobraževanja, v certifikatnem sistemu niso najprimernejše. Iz procesov priznavanja in vrednotenja so v formalnem izobraževanju izključeni neformalno nestandardizirano izob-

raževanje, izkušensko učenje in naključno učenje. Preverjanje in potrjevanje poklicnih kvalifikacij za odrasle bi pomenilo individualizacijo v izobraževanju in učenju. Tako šola ni več edini, ampak eden od posredovalcev znanja.

Certifikatni sistem ne daje formalne izobrazbe, ampak le veljavno poklicno kvalifikacijo. Je pa lahko osnova za pridobitev formalne izobrazbe, saj lahko z ustreznimi certifikati dokažemo del znanj, ki so potrebna za pridobitev formalne izobrazbe. To pa ima posebno vrednost v tako imenovanem modularnem sistemu pridobivanja formalne izobrazbe, ki se bo razvil za redke poklice. Uspešno zaključen program poklicne in strokovne izobrazbe bo udeležencem priznaval tudi določene poklicne kvalifikacije.

5 PREDNOSTI NOVEGA SISTEMA V GOZDARSTVU

Zaradi majhnega števila usposobljenih gozdarskih delavcev s končano srednjo poklicno šolo in hitrega tehnološkega razvoja se kaže velika potreba po izobraževanju odraslih. Doslej so se odrasli vključevali v tečaje za delo z motorno žago, za delo z adaptiranimi ali zgibnimi gozdarskimi traktorji, za delo z gozdarskimi žičnicami, nekaj najpogumnejših pa se je odločilo za pridobitev poklicne izobrazbe s samoizobraževanjem (po izobraževalnem programu, ki velja za mladino).

Od leta 1994 dalje se je šola vključila tudi v izvajanje eno- in dvodnevni izobraževanj lastnikov gozdov. Te programe usposabljanja smo pripravili v sodelovanju z Zavodom za gozdove in Gozdarskim inštitutom Slovenije.

Vsi omenjeni programi predstavljajo neformalne oblike izobraževanja, ki niso javno veljavne. Kljub omenjenemu dejstvu so gozdarski delavci, ki so na naši šoli pridobili potrdilo o opravljenem tečaju za delo z motorno žago ali za delo z adaptiranim ter zgibnim gozdarskim traktorjem, lahko opravljali delo sekača ali traktorista v državah Evropske unije.

Ker se pojavljajo tudi nekatere možnosti za samozaposlovanje kmetov z delom v gozdu, je nujno potrebno urediti enoten sistem preverjanja in potrjevanja usposobljenosti za delo za vse, ki delajo v gozdu. Ta bi omogočal pridobitev poklicne kvalifikacije tako za zaposlene v gozdarskih podjetjih kot za lastnike gozdov in tudi za druge, ki bi želeli delati v gozdu. Posebno vrednost daje certifikatnemu sistemu primerljivost s podobnimi sistemi izobraževanja v Evropski uniji in priznavanje certifikatov tudi izven meja naše domovine. Tako bomo tudi na tem področju pripravljeni za

vstop v EU. Nacionalna poklicna kvalifikacija pomeni javno veljavno neformalno obliko izobraževanja odraslih.

Za postavitev sistema nacionalnih poklicnih kvalifikacij za področje gozdarstva bo potrebno široko strokovno sodelovanje raziskovalnih, izobraževalnih, svetovalnih, izvajalskih in drugih institucij ter društev in združenj s področja gozdarstva. Temeljitemu pregledu (in mogoče dopolnitvi) standardne klasifikacije poklicev za področje gozdarstva, ocenitvi potreb po izobraževanju odraslih in izbiri strokovno najpomembnejših izobraževanj za socialne partnerje bo sledila faza, v kateri bodo ustrezni strokovnjaki pripravili prve nacionalne poklicne kvalifikacije za področje gozdarstva. Če bi z delom pričeli takoj, bi lahko prve potrjene poklicne kvalifikacije za področje gozdarstva pričakovali že letos.

V šoli vidimo prednost predstavljenega sistema predvsem v določitvi nacionalnih poklicnih standardov znanj, potrebnih za pridobitev določenega certifikata. Doslej smo standarde postavljali sami. Ker programi tečajnega izobraževanja niso bili javno veljavni, je bilo včasih vprašljivo naše vztrajanje pri postavljenih standardih.

6 ZAKLJUČEK

V SGLŠ Postojna smo pripravljene koordinirati delo pri pripravi nacionalnih poklicnih standardov za področje gozdarstva, najprej za naslednje poklice (povzeto po standardni klasifikaciji poklicev): gozdni delavec sekač, gozdni delavec gojitelj, gozdni drevesničar, gozdni žičničar, za katere so že pripravljene nomen-

klature. S sodelovanjem vseh strokovnih institucij, ki jih izobraževanje v gozdarstvu tako ali drugače zadeva, bomo poskušali pripraviti in pregledati tudi potrebe po novih poklicih v gozdarstvu. To pomeni, da bomo k sodelovanju pri pripravi katalogov pritegnili gozdarske strokovnjake, tako praktike kot teoretike. V sodelovanju s Centrom za poklicno izobraževanje bomo pripravili vse potrebno za potrditev pripravljenih programov na Strokovnem svetu RS za poklicno izobraževanje.

S permanentnim izobraževanjem vseh strokovnih delavcev v SGLŠ Postojna bomo poskrbeli za uspešno pripravo kandidatov, ki se bodo odločali za pridobitev poklicne kvalifikacije. Prav tako bomo še naprej skrbeli za sodobno opremljenost šole, za katero bomo morali v prihodnje vzpostaviti jasen sistem socialnega partnerstva. Posebno pozornost bomo morali v prihodnje posvetiti mednarodnemu sodelovanju s šolami v tujini, ki izobražujejo odrasle. Potegovali se bomo za pridobitev koncesije za izvajanje preverjanj znanj za pridobitev nacionalne poklicne kvalifikacije.

Viri

- Ivančič, A., in sod., 2000. Postopek ugotavljanja in potrjevanja poklicnih kvalifikacij.- Programa Phare MOCCA, Ljubljana.
- Ivančič, A., in sod., Preučitev možnosti integracije certifikatov, diplom in reforme nomenklature.- Programa Phare MOCCA, Ljubljana.
- Pravilnik o postopku za pridobitev poklicnih kvalifikacij.- Ur. l. RS, 48/1999.
- Zakon o nacionalnih poklicnih kvalifikacijah.- Ur. l. RS, 81/2000.
- Zakon o spremembah in dopolnitvah zakona o zaposlovanju in zavarovanju za primer brezposelnosti.- Ur. l. RS, 69/1998.

Hramba dokumentacije in zavarovanje kraja nesreče pri delu v gozdu

Že preko dvajset let se priložnostno ukvarjam s cenitvami v gozdu in z izvedenskim mnenjem o nesrečah pri delu v gozdu.

S cenitvami vrednosti gozdov in gozdnih škod se v Sloveniji ukvarja že okoli 120 gozdarskih kolegov, z izvedenskimi mnenji o vzrokih težjih nesreč pri delu v gozdu pa nekoliko manj. Zakaj? Verjetno zato, ker si lahko znanje in izkušnje za oceno vzrokov težjih delovnih nesreč pri delu v gozdu pridobiš le z dolgotrajnim delom v operativni na gozdnih obratih. Takih gozdarjev med tistimi 120 navedenimi pa ni mnogo.

V svoji 37 let dolgi delovni dobi na različnih gozdnih obratih sem doživel marsikaj lepega, vmes pa so

bili tudi grenki trenutki. Zlasti je bilo težko in žalostno takrat, ko so se v presledkih nekaj let smrtno ponesrečili trije gozdni delavci sekači. Tudi prav nič prijetno mi ni bilo, ko so si gozdni delavci pri sečnji v gozdu zlomili nogo ali (manj pogosto) roko. Delovna klima oziroma delovno vzdušje in pristni tovariški odnosi med nami zaposlenimi so bili takšni, da niti eden od težje poškodovanih (zlomi udov) gozdnih delavcev ni tožil našega GG. Ampak povsod ni tako.

Leta 1991 se je na nekem GG pri podiranju drevja zgodila težja delovna nesreča in poškodovani delavec je tožil GG. Leta 1997 sem od Delovnega in socialnega sodišča dobil sklep, naj podam izvedensko mnenje in